

**II INTERNATIONAL
CONFERENCE OF SOCIAL
SCIENCE METHODOLOGY**

BENJAMIN ČULIG

Filozofski fakultet, Zagreb

Ove godine zbio se u nas jedan od najznačajnijih događaja na području društvenih znanosti. Naime, u Dubrovniku je održana Druga međunarodna konferencija posvećena metodologiji društvenih znanosti. Formalni organizatori i pokrovitelji ove konferencije bili su Međunarodna sociološka asocijacija (ISA), odnosno Research committee on Logic and Methodology (RC 33), te Sekcija za metodologiju i statistiku JUS-a i Fakultet politične vede in novinarstva iz Ljubljane. Stvarni organizatori, dakle, oni koji su podnijeli najveći teret, bili su članovi Sekcije za metodologiju i statistiku na čelu s voditeljicom Sekcije prof. dr. Anuškom Ferligoj, kojoj pripada prvenstvena zasluga što je ovaj kongres bio na svjetskoj razini i s tehničke i sa sadržajne strane.

Kongres je održan u Interuniverzitetskom centru u Dubrovniku od 30. svibnja do 3. lipnja 1988. godine.

Konferencija je prvenstveno imala radni karakter, pa je na njoj bilo prijavljeno i uglavnom izneseno oko stotinu referata iz svih područja metodologije i statistike. Podnosioci referata bili su najistaknutiji znanstvenici i vodeći stručnjaci svjetskog ranga, koje smo imali čast ugostiti, i koji su na najbolji način opravdali svoj renome u nizu plodnih i konstruktivnih diskusija, koje su se praktički vodile tijekom cijelog kongresa. U rad su

bili uključeni predstavnici iz oko dvadesetak zemalja cijelog svijeta (iz većine evropskih zemalja, iz obje Amerike, iz Australije, SSSR-a itd). Tih stotinjak osoba zapravo kreira modernu metodologiju, u što su se učesnici kongresa imali prilike uvjeriti na licu mjesta. Ukupno je bilo oko 150 učesnika, od kojih je bilo i 30 iz Jugoslavije. Premda se konferencija održavala u našoj zemlji, bilo je prezentirano samo sedam referata, no ti su referati dostojno reprezentirali našu znanost pred svjetskom metodološkom elitom.

Specijalni gosti i referenti uvodničari u pojedine sekcije bili su najugledniji svjetski znanstvenici od kojih nabrajamo samo neke. Tu prvenstveno spominjem K. G. Jereskoga iz Švedske (autor mnogih modela i procedura u multivarijantnoj analizi i kreator jednog od najboljih programskih proizvoda za statističku analizu — Lisrel-a), zatim M. T. Hannan iz SAD (dinamički model u sociologiji), E. Roskam iz Nizozemske (opća metodologija), W. E. Saris iz Nizozemske (tehnološki aspekti provođenja istraživanja), A. Satera iz Španjolske (kovarijanta strukturalna analiza), P. Doreian iz SAD-a (matematičko modeliranje) te nekima od jugoslavenskih sociologa dobro poznati mladi mađarski sociolog i matematičar Tamas Rudas, koji je pokazao vrlo visoko razumijevanje svih tretiranih problema a naročito (u posljednje vrijeme popularne) long-linearne analize.

Kongres je gotovo cjelodnevno radio u dvije sekcije koje su se svaki dan mijenjale, tako da je ukupno održano 2×28 različitih sekcija koje su obuhvatile slijedeće osnovne teme: opću metodologiju, probleme mjere-

nja (naročito validnost i pouzdanost), multivarijantnu analizu, matematičko modeliranje, long-linearne modele, uzorkovanje, istraživačke aplikacije, metode razvrstavanja u skupine, neke softverske doprinose analizi podataka i još mnoge druge teme.

Uz rad kongresa izvršena je i prezentacija najnovijeg statističkog softvera za obradu i analizu statističkih podataka (tzv. Lisrel VII).

Teško je nabrojati sve novije ideje koje su na kongresu bile prezentirane. Izdvajam samo neke koje su po mom mišljenju bile najznačajnije ili pak interesantnije. Jedan od osnovnih problema koji se često diskutirao bio je vezan za korespondenciju između predmeta mjerenja i mjernih instrumenata, gdje se predlagalo niz instrumenata i procedura koji bi posredovali između često nemjerljivih pojava u društvenim znanostima i instrumenata koje koristimo. Iznesene su i neke nove mogućnosti u prikupljanju podataka na bazi kompjuterizacije cijele procedure, što je svakako interesantna ideja, ali za naše prilike, na žalost, samo »želja pusta«. Posebno mnogo radova odnosilo se na novija dostignuća u log-linearim modelima, mrežnoj analizi i multivarijantnoj analizi. Pokazalo se da je jedan od značajnih pravaca razvoja i upotrebe matematičko-statističkih modela pokušaj da se modeli konstruiraju primjenije tzv. »slabijim« skalama mjerenja (npr. Rasch modeli). Pritom je istaknuta potreba da se minimalizira »prenošenje« modela prirodnih znanosti u društvene znanosti, te da se konstruiranje modela provodi na bazi ozbiljnijeg uzimanja u obzir specifično-

sti predmeta istraživanja u društvenim znanostima.

Spomenimo i teme koje su izlagali naši znanstvenici. M. Bogdanović imala je referat iz opće metodologije, M. Kovačević iz uzorkovanja, K. Momirović iz regresijske analize, A. Hošek iz dinamičkih modela, S. Bogosavljević i A. Ferligoj iz područja razvrstavanja u skupine i S. Mrkić iz strukturalnih modela.

Iako je doprinos naših autora vrlo dobro prihvaćen od strane svih učesnika konferencije (evidentno u diskusijama!), čime smo jugoslavensku metodologiju dostojno reprezentirali, ne mogu se oteti dojmu da, barem što se sociologije kao znanosti tiče, ovakva impresija zapravo ne stoji. Naime, od navedenih autora jedan je matematičar, troje statističara, jedan psiholog, jedan kriminolog, jedan »fiskulturnik« a samo je jedna autorica (M. Bogdanović) sociolog... Ispada zapravo da sociologa, koji bi se ozbiljnije bavili metodologijom, gotovo da i nema — barem ne takvog »kalibra« da su u stanju barem pratiti, ako ne i učestvovati na svjetskim kongresima gdje je više od polovice učesnika sociološke provenijencije. Stoga mi se čini umjesnim upozorenje koje nam ovaj kongres prešutno postavlja, a koje bi se moglo najkraće sažeti u slijedećoj konstataciji: tretman metodologije, a odatle i metodološkog obrazovanja prvenstveno, kod nas je neadekvatan i neusklađen s onim što se u sociologiji kao znanosti danas dešava. Ukoliko se na tom planu nešto u najskorije vrijeme ne promijeni, postat ćemo »društvo onih koji vjeruju da je zemlja ravna ploča...«